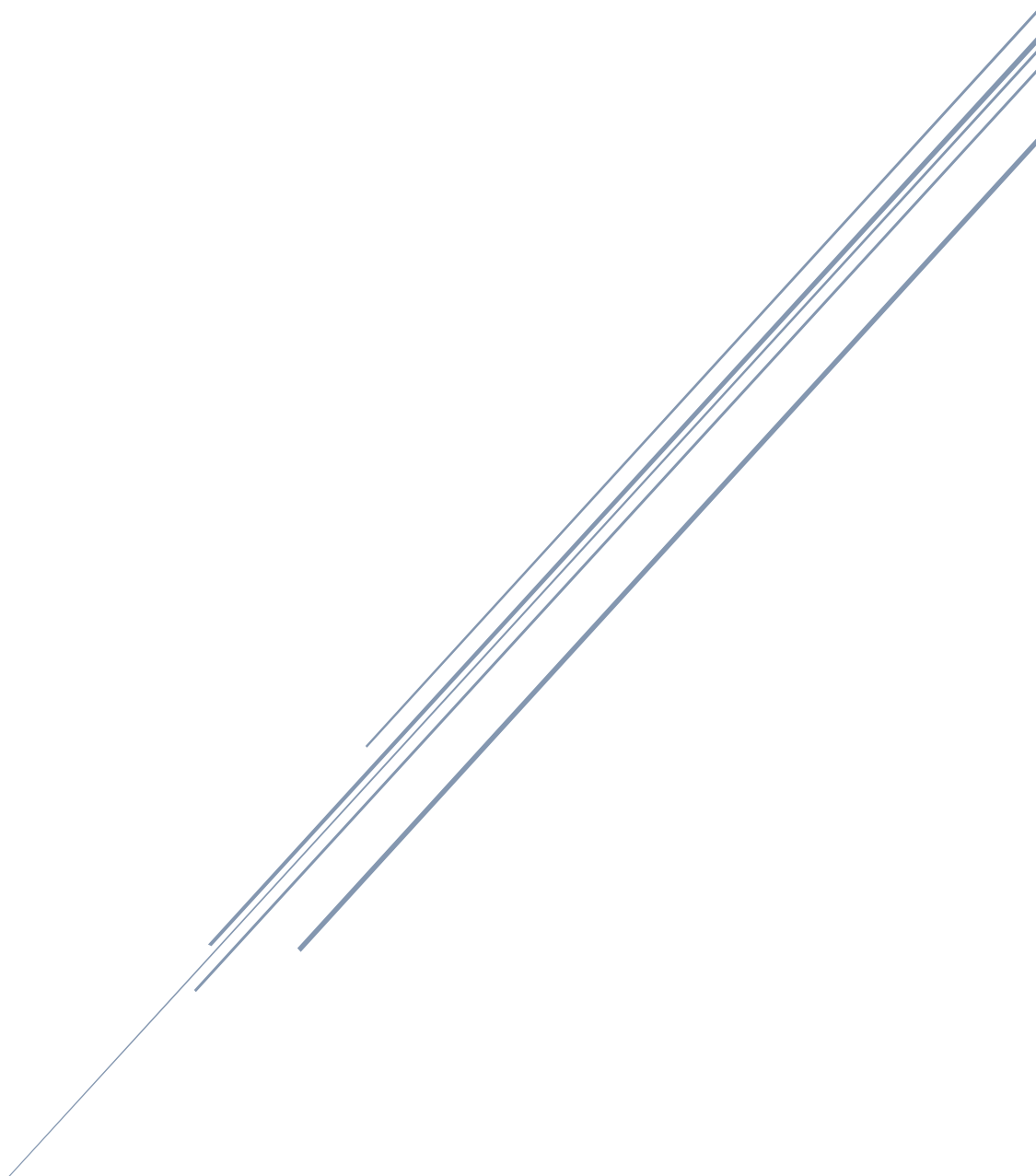

2024. AASTA TEGEVUSARUANNE

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
PEAMISED TEGEVUSED	4
PARLAMENTAARNE TEGEVUS RIIGIKOGU KOMISJONIDES	8
ALATISED KOMISJONID	8
ERIKOMISJONID	13
PARLAMENTAARNE KOOSTÖÖ RAHVUSVAHELISEL TASANDIL	15
AVALIKKUSE TEAVITAMINE JA KODANIKE KAASAMINE	19
ORGANISATSIOONI JA TEENISTUJATE ARENDAMINE	21
RIIGI VALIMISTEENISTUS	22
ARENGUSEIRE KESKUS	24
ERAKONDADE RAHASTAMISE JÄRELEVALVE KOMISJON	26

I. SISSEJUHATUS

Riigikogu on põhiseaduslik institutsioon, kelle peamine tegevusvaldkond on seadusandliku võimu teostamine.

Riigikogu tegevuse eesmärk on tagada Eesti Vabariigi jätkusuutlik areng, ühiskonnas kehtiv stabiilne õiguskord ning täitevvõimu funktsioneerimine Riigikogu järelevalve all ja seadusi täites. Riigikogu võtab vastu seadusi, teostab järelevalvet täitevvõimu üle, otsustab eelarve üle ja peab lahendama muid riigieluga seotud küsimusi, mis ei ole põhiseadusega antud Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse, teiste riigiorganite ega kohalike omavalitsuste otsustada.

Riigikogul on 101 liiget. Riigikogu töö toimub peamiselt Riigikogu täiskogu istungitel, komisjonides, fraktsioonides ja välisdelegatsioonides. Riigikogus on 11 alatist komisjoni ja 3 erikomisjoni. Vastavalt vajadusele moodustatakse probleem- ja uurimiskomisjone.

Riigikogu tegevust reguleerivad Eesti Vabariigi põhiseadus, Riigikogu kodu- ja töökorra seadus, välissuhtlemisseadus, Riigikogu liikme staatuse seadus, Riigikogu valimise seadus, Euroopa Parlamendi valimise seadus ja rahvahääletuse seadus, samuti Riigikogu otsused välisdelegatsioonide ja komisjonide moodustamise kohta.

Riigikogu Kantselei (registreerimisnumber 74000101) eesmärk on luua Riigikogule tema põhiseaduslike funktsioonide täitmiseks vajalikud tingimused.

Riigikogu Kantselei ülesanne on nõustada Riigikogu, tema juhatust, komisjone, fraktsioone ja Riigikogu liikmeid, tagada asjaajamine ning luua organisatsioonilised, majanduslikud ja tehnilised tingimused Riigikogu, tema juhatuse, komisjonide, fraktsioonide ja Riigikogu liikmete tööks, samuti osutada kaasabi Riigikogu suhtlemisel teiste institutsioonidega nii riigisiselt kui ka rahvusvaheliselt ning korraldada Riigikogu liikmete ametihüvedega seonduvat.

Riigikogu Kantselei täiendav ülesanne on riigi valimisteenistuse, arenguseire keskuse, Vabariigi Valimiskomisjoni ja elektroonilise hääletamise komisjoni ning Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni teenindamine.

Vabariigi Valimiskomisjoni (registreerimisnumber 70008256) ülesanne on tagada Riigikogu valimise seaduse §-s 1 sätestatud põhimõtete järgimine, teha kindlaks üleriigilised hääletamis- ja valimistulemused, valvata valimiste korraldajate tegevuse järele, lahendada kaebusi ning täita muid seadustest tulenevaid ülesandeid.

Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni (registreerimisnumber 70009043) ülesanne on kontrollida erakondade, valimisliitude ja üksikkandidaatide tegevuse vastavust erakonnaseaduses sätestatud nõuetele.

Arenguseire keskuse ülesanne on analüüsida ühiskonna ja majanduse pikaajalisi arenguid, aidata kaasa tulevikku vaatavale poliitikakujundamisele ning tuua välja uusi arengusuundi.

II. PEAMISED TEGEVUSED

Riigikogu on Eesti rahva esinduskogu, ainus vahetult rahva valitud riigiorgan. Eesti Vabariigi põhiseaduse § 59 kohaselt kuulub Riigikogule seadusandlik võim. Seaduste vastuvõtmise kaudu kujundab Riigikogu Eesti õiguskorda. Põhiseaduse ja teiste seadustega ettenähtud vahendite (arupärimised, küsimused, uurimiskomisjonid jms) abil kontrollib Riigikogu täitevvõimu teostamist. Riigikogu pädevusse kuulub põhiseaduse järgi ka eelarve vastuvõtmine, mis tähendab, et Riigikogu määrab kindlaks riigi ülesannete täitmiseks eraldatavate summade suuruse. Kokkuvõtvalt: Riigikogul on Eesti põhiseadusega kindlaks määratud riigikorralduses keskne asend ning tema olemasolust ja tegevusest sõltub Eesti Vabariigi kui demokraatliku ja sotsiaalse õigusriigi jätkusuutlik areng ning igaühe põhiõiguste ja -vabaduste tagatus.

Riigikogu Kantselei on riigi ametiasutus, kes tagab Riigikogu, tema organite ja Riigikogu liikmete teenindamise. Kantselei ülesanded on sätestatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses. Kantseleil ei ole selliseid eesmärke, mis ei oleks seotud Riigikogu tegevusega.

Riigikogu koosseis võttis 2024. aastal kahel istungjärgul (kevadistungjärg 8.01.2024–13.06.2024, sügisistungjärg 9.09.2024–19.12.2024) vastu **123** õigusakti, sealhulgas **90** seadust, **29** otsust ja **4** avaldust.

Aruandeperioodil toimus kokku **127** istungit, sealhulgas 2 täiendavat istungit (14.06.2024 ja 19.06.2024) ja 6 erakorralist istungjärku (15.07.2024, 22.07.2024, 23.07.2024, 29.07.2024, 29.07.2024, 29.07.2024). Täiendavatel istungitel ja erakorralistel istungjärgudel võeti vastu kokku 7 õigusakti, sealhulgas 6 seadust ja 1 otsus.

Riigikogu võttis 2024. aastal menetlusse **22** kollektiivset pöördumist:

1. "Muudame ravikindlustuse seadust õiglasemaks";
2. "Loom ei ole asi! Tema koht ei ole poeletil";
3. "Ei elektroonilisele hääletamisele";
4. "Lõpetame kanade puurispidamise Eestis";
5. "Ettepanek korraldada rahvahääletus usundiõpetuse lülitamiseks põhikooli ja gümnaasiumi kohustuslike õppeainete hulka";
6. "Avalik pöördumine kaitsealade kaitseks";
7. "Jah Saesaare paisjärve säilitamisele Taevaskojas!";
8. "Piiripunkti Narva-Ivangorod ööpäevaringse töörežiimi taastamine jalakäijatele";
9. "Iga laps on oluline!";
10. "Samasooliste seaduse ning paragrahvi tühistamine";
11. "Eesti viipekeele päev lipupäevaks!";
12. "Kiiremini uued reisirongide peatused Tallinnasse!";
13. "Peatame Rail Balticu ja loome uurimiskomisjoni analoogselt Lätiga";
14. "Tasuta kõrghariduse säilitamine";
15. "Võru-Valga maanteele uus tasane teekate";
16. "Pöördumine suurtiskjate arvukuse kontrolli alla saamiseks";
17. "Eesti toetab Palestiina omariiklust";
18. "Petitsioon uimastitarvitamise eest määratavate karistuste leevendamiseks";
19. "Kaitseme lapse õigust mõlemale vanemale";
20. "Nõuame loomapiinajatele karmimat karistust!";
21. "Peatada kirikute ja koguduste seaduse muutmise seaduse eelnõu menetlus ning kaasata seaduse muutmise vajalikkuse hindamiseks asjassepuutuvad isikud ja institutsioonid";
22. "Petitsioon Eestis alaliselt elavate välisriikide kodanike ja kodakondsuseta isikute valimisõiguse äravõtmise vastu".

Riigikogu istungitel arutati **10** olulise tähtsusega riiklikku küsimust (OTRK):

1. "Tugevad maakoolid ja tugev koolivõrk", 18.01.2024 (algataja: Riigikogu kultuurikomisjon; ettekandjad: Heljo Pikhof, haridus- ja teadusminister Kristina Kallas, Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi direktor Erli Aasamets, Eesti Linnade ja Valdade Liidu juhatuse liige, Tori vallavanem Lauri Luur);
2. "Välispoliitika arutelu", 13.02.2024 (algataja: Riigikogu väliskomisjon; ettekandjad: välisminister Margus Tsahkna, Marko Mikhelson);
3. "Olukord majanduses 2024. aastal", 15.02.2024 (algataja: Isamaa fraktsioon; ettekandjad: Urmas Reinsalu, Konjunkturiinstituudi direktor Peeter Raudsepp, Eesti Toiduainetööstuse Liidu juhataja Sirje Potisepp);
4. "Eesti energeetika tulevik 2035", 7.03.2024 (algataja: Eesti Reformierakonna fraktsioon; ettekandjad: kliimaminister Kristen Michal, Andres Sutt, Maailma Energeetikanõukogu Eesti Rahvuskomitee peasekretär Priit Mändmaa, Elering AS-i juhatuse esimees Kalle Kilk);
5. "Kuidas tagada veterinaaria tulevik", 11.04.2024 (algataja: Riigikogu maaelukomisjon; ettekandjad: Urmas Kruuse, Eesti Loomaarstide Koja president Valdeko Paavel, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja juhatuse esimees Ants Noot, Eesti Maaülikooli rektor Ülle Jaakma);
6. "Tuumaenergia kasutuselevõtmise vajadus ja võimalused Eestis", 18.04.2024 (algataja: Riigikogu keskkonnakomisjon; ettekandjad: Igor Taro, Kliimaministeeriumi kiirguse ja tuumaohutuse valdkonna juht Reelika Runnel, Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskuse juhataja Lauri Tammiste, Siseministeeriumi nõunik Aigo Allmäe);
7. "E-valimised – oht demokraatialle", 9.05.2024 (algataja: Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon; ettekandjad: infovabaduse ja digiõiguste aktivist Märt Pöder, Martin Helme, vandeadvokaat Paul Keres, Varro Vooglaid);
8. "Kuidas tõsta tootlikkust Eesti majanduses?", 16.05.2024 (algataja: Riigikogu majanduskomisjon; ettekandjad: Priit Lomp, konkurentsivõime ekspertkogu liige, Eesti Panga asepresident Ülo Kaasik, kaitsetööstusettevõtte DefSecIntel Solutions asutaja ja tegevjuht Jaanus Tamm);
9. "Kuidas riigina mitte elada võlgu?", 30.05.2024 (algataja: Riigikogu rahanduskomisjon; ettekandjad: Annely Akkermann, Eesti Panga asepresident Ülo Kaasik, Põhjamaade Investeeringispanga asepresident Gunnar Okk, Tartu Ülikooli rahvusvahelise ettevõtluse professor akadeemik Urmas Varblane);
10. "Kliimamuutuste mõju Eesti õigusruumile ja majandusele", 21.11.2024 (algataja: Riigikogu keskkonnakomisjon; ettekandjad: Igor Taro, Tartu Ülikooli loodus- ja täppisteaduste valdkonna füüsika instituudi kliimafüüsika kaasprofessor Velle Toll, Eesti Keskkonnaühenduste Koja koordinaator Maia-Liisa Anton, Eesti Töandjate Keskliidu volikogu ja Ragn-Sells AS-i juhatuse esinaine Kai Realo).

Valitsusliikmed ja muud ametiisikud esinesid Riigikogu ees 2024. aastal **22** aruande, ettekande ja ülevaatega:

1. rahandusministri ülevaade Eesti osalusest Euroopa stabiilsusmehhanismis aastatel 2022–2023, 10.01.2024;
2. peaministri ülevaade teadus- ja arendustegevuse olukorrast ja valitsuse poliitikast selles valdkonnas, 23.01.2024;
3. justiitsministri ülevaade "Õigusloomepoliitika põhialuste aastani 2030" elluviimisest 2022. aastal, 24.01.2024;
4. haridus- ja teadusministri ülevaade Haridus- ja Teadusministeeriumi vastutusvaldkonna tegevustest, 5.03.2024;
5. terviseministri ülevaade valdkonna strateegilistest arengutest, 19.03.2024;
6. majandus- ja infotehnoloogiainistri ettekanne riigi pikaajalise arengustrateegia "Eesti 2035" elluviimisest, 9.04.2024;

7. kultuuriministri ettekanne riigi pikaajalise arengustrateegia "Eesti 2035" elluviimisest, 16.04.2024;
8. rahandusministri ülevaade avaliku teenistuse arengusuundadest, 8.05.2024;
9. kliimaministri ettekanne riigi pikaajalise arengustrateegia "Eesti 2035" elluviimisest, 15.05.2024;
10. sotsiaalkaitseministri ettekanne riigi pikaajalise arengustrateegia "Eesti 2035" elluviimisest, 27.05.2024;
11. Finantsinspeksiooni juhatuse esimehe ülevaade Finantsinspeksiooni tegevusest 2023. aastal, 13.06.2024;
12. Eesti Panga presidendi ülevaade Eesti Panga tegevusest 2023. aastal, 13.06.2024;
13. Riigikohtu esimehe ülevaade kohtukorraldusest, 12.06.2024;
14. kaitseministri ülevaade riigi pikaajalise arengustrateegia "Eesti 2035" elluviimisest, 11.09.2024;
15. siseministri ettekanne riigi pikaajalise arengustrateegia "Eesti 2035" elluviimisest, 16.09.2024;
16. õiguskantsleri ülevaade õigustloovate aktide kooskõlast põhiseadusega ja õiguskantslerile seadusega pandud ülesannete täitmisest, 17.09.2024;
17. regionaal- ja põllumajandusministri ettekanne riigi pikaajalise arengustrateegia "Eesti 2035" elluviimisest, 25.09.2024;
18. peaministri ettekanne Euroopa Liidu poliitika teostamisest, 5.11.2024;
19. riigikontrolöri ülevaade riigi vara kasutamisest ja säilimisest 2023.–2024. aastal, 6.11.2024;
20. justiits- ja digiministri ülevaade "Kriminaalpoliitika põhialuste aastani 2030" elluviimisest 2023. aastal, 16.12.2024;
21. justiits- ja digiministri ülevaade "Õigusloomepoliitika põhialuste aastani 2030" elluviimisest 2023. aastal, 16.12.2024;
22. rahandusministri ülevaade Eesti osalemisest Euroopa stabiilsusmehhanismis aastatel 2023–2024, 17.12.2024.

Riigikogu ees esineti 2024. aastal poliitiliste avalduste ja kõnedega **8** korral:

1. peaministri poliitiline avaldus seoses Vabariigi Valitsuse tagasiastumisega, 15.07.2024;
2. peaministri poliitiline avaldus 2025. aasta riigieelarve seaduse eelnõu üleandmisel Riigikogule, 26.09.2024;
3. siseministri poliitiline avaldus sisejulgeoleku teemal, 23.10.2024;
4. Ukraina presidendi Volodõmõr Zelenskõi kõne, 11.01.2024;
5. Euroopa Parlamendi presidendi Roberta Metsola kõne, 12.02.2024;
6. Soome Vabariigi presidendi Alexander Stubbi kõne, 27.05.2024;
7. Eesti Vabariigi presidendi Alar Karise kõne XV Riigikogu IV istungjärgu avaistungil, 09.09.2024;
8. Ukraina parlamendi esimehe Ruslan Stefantšuki kõne, 22.10.2024.

Umbusalduse avaldamine ja usaldusküsimuse otsustamine toimus **4** korral:

1. 22 Riigikogu liikme algatatud umbusaldusavaldus haridus- ja teadusminister Kristina Kallasele, 6.05.2024;
2. 22 Riigikogu liikme algatatud umbusaldusavaldus majandus- ja infotehnoloogiaminister Tiit Riisalole, 3.06.2024;
3. 23 Riigikogu liikme algatatud umbusaldusavaldus taristuminister Vladimir Svetile, 29.07.2024;
4. 29 Riigikogu liikme algatatud umbusaldusavaldus rahandusminister Jürgen Ligile, 23.10.2024.

22. juulil 2024 anti peaministrikandidaat Kristen Michalile volitused valitsuse moodustamiseks (poolt 64, vastu 27, erapooletuid 0).

Riigikogu liikmed esitasid 2024. aastal Vabariigi Valitsusele ja selle liikmetele kokku **87** arupärimist (neist võeti tagasi 6 arupärimist ja tagastati esitajale 18 arupärimist) ning **160** kirjalikku küsimust (neist tagastati esitajale 4).

Riigikogu liikmed edastasid Riigikogu juhatusele 2024. aasta kevadistungjärgul **167** ja sügisistungjärgul **128** taotlust valitsusliikmetele küsimuste esitamiseks infotunnis.

Vaadeldaval perioodil esitas õiguskantsler Ülle Madise Riigikogule **4** ettepanekut:

1. ettepanek viia rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus, krediitdiasutuste seadus, võlaõigusseadus ja riigilõivuseadus põhiseadusega kooskõlla, 13.05.2024 (65/0/0);
2. ettepanek viia tsiviilkohtumenetluse seadustik põhiseadusega kooskõlla, 6.06.2024 (45/1/0);
3. ettepanek viia looduskaitseseaduse ehituskeeluvööndi regulatsioon põhiseadusega kooskõlla, 6.06.2024 (43/1/0);
4. ettepanek viia töövõimetoetuse seadus põhiseadusega kooskõlla, 6.06.2024 (48/0/0).

III. PARLAMENTAARNE TEGEVUS RIIGIKOGU KOMISJONIDES

Seaduste vastuvõtmine ja parlamentaarne kontroll

Otsuste ja arutelude kvaliteedi parandamiseks tellis kantselei Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni jaoks analüüsi, mille eesmärk oli selgitada näidete põhjal välja EL-i asjade menetlemise protsessi ökonoomsus ja efektiivsus juhtudel, kui Riigikogu EL-i asjade komisjoni seisukohad õigustloova akti eelnõu kohta märkimisväärselt erinevad Vabariigi Valitsuse seisukohtadest, samuti selgitada välja võimalused, kuidas parandada EL-i asjade menetlemise protsessi kõnealuses tööloigus. Lisaks sooviti teha kindlaks võimalikud lüngad seadusandluses ning anda hinnang, kas protsess peaks olema täpsemalt reguleeritud. Uuringu „Riigikogu roll Euroopa Liidu asjade menetlemise protsessis: analüüs“ tegi Tallinna Ülikooli ühiskonnateaduste instituut.

Parlamendiuringute edendamiseks jätkati noorte innustamist ja tunnustamist parlamendi tegevuse ja sellega seotud valdkondade uurimisel. Kuulutati välja järjekordne August Rei parlamendiuringu stipendiumi konkurss, mille raames otsustati anda välja stipendium Tartu Ülikooli filosoofia ja semiootika instituudi filosoofiamagistrandile Oliver Danielile, kes kavatseb kirjutada oma magistritöö teemal „Lünk seaduste õigustamisega seatud ootuste ja praktika vahel. Analüüs valitud Eesti seaduste alusel“. Oliver Daniel plaanib magistritöö kaitsta 2025. aastal.

Riigikogu Kantselei jätkas osalemist üliõpilaste teadustööde riikliku konkursi hindamiskomisjoni töös ja määras eripreemia Yurii Kondratyckile magistritöö eest „Winners' bliss, losers' discontent: the impact of affective polarization on satisfaction with democracy in Europe“ („Võitjate õndsus, kaotajate rahulolematuse: afektiivse polarisatsiooni mõju rahulolule demokraatiaga Euroopas“).

Alatise komisjonid

Euroopa Liidu asjade komisjon

Euroopa Liidu asjade komisjon (ELAK) on alatine komisjon, kellel on Riigikogus Euroopa Liidu küsimustes otsustav ja koordineeriv roll. Komisjoni seisukohtadest juhindub Euroopa Liidu küsimustes ka Vabariigi Valitsus.

Riigikogu XV koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon **61** istungit, neist 8 olid ühisistungid välis-, rahandus- ja majanduskomisjoniga ning riigieelarve kontrolli erikomisjoniga. Komisjon korraldas 13 avalikku istungit, kujundas Riigikogu seisukoha 63 Euroopa Liidu algatuse kohta ning andis valitsusele mandaadi osaleda 69-l Euroopa Ülemkogu ja Euroopa Liidu Nõukogu istungil. Lisaks korraldas komisjon 9 parlamentaarset kuulamist ja oli 1 kollektiivse pöördumise juhtivkomisjoniks.

Vaadeldaval perioodil toimus 10 välislähetust. Lisaks tavapärasele rahvusparlamentide Euroopa Liidu asjade komisjonide konverentsidele (COSAC-i kohtumised) käisid ELAK-i delegatsioonid välisvisiitidel Soomes ja Moldovas.

Keskkonnakomisjon

Keskkonnakomisjon on Riigikogu alatine komisjon, kes menetleb riigi keskkonnapoliitikat ja -kaitset ning loodusressursside kasutamist ja looduskaitset käsitlevaid eelnõusid, sealhulgas rahvusvaheliste keskkonnalepingute ratifitseerimist käsitlevaid eelnõusid. Samuti kontrollib komisjon oma töövaldkonna piires valitsuse tegevust.

Riigikogu XV koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon **55** istungit, sealhulgas 1 erakorralise istungi, 3 avalikku istungit, 3 väljasõiduistungit, 1 ühisistungit majanduskomisjoniga, 1 sotsiaalkomisjoniga ja 2 ühisistungit maaelukomisjoniga.

Komisjon menetles 14 õigusakti eelnõu, millest 9 võeti vastu.

Komisjon andis 7 arvamust Euroopa Liidu asjade komisjonile, 2 arvamust majanduskomisjonile, 1 arvamuse rahanduskomisjonile ja 1 arvamuse Riigikohtule ning arutas 3 kollektiivset pöördumist.

Kaasamise raames toimus 25 kohtumist mitmete huvigruppide, valdkondlike ministeeriumide ja ametkondade esindajatega.

Vaadeldaval perioodil toimus 3 välislähetust.

Olulised teemad olid:

- elektroonilise side seaduse ja looduskaitse seaduse muutmise;
- Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise, millega korraldati Maa-amet ümber Maa- ja Ruumiametiks;
- jäätmeseaduse muutmise;
- tekstiili- ja plastijäätmete ning põlevkivituha ringmajanduse avalik arutelu;
- Euroopa Kontrollikoja liikme Keit Pentus-Rosimannuse koostatud eriaruande „Mahepõllumajandus EL-is – lüngad ja ebakõlad takistavad poliitika edukat elluviimist“ tutvustus.

Kultuurikomisjon

Kultuurikomisjon on Riigikogu alatine komisjon, kes tegeleb haridust, teadust, noorsootööd, keelt, meediat, muinsuskaitset, sporti, loovisikuid, etendusasutusi, muuseume ja raamatukogusid käsitleva seadusloomega.

Riigikogu XV koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon kokku **54** istungit, sealhulgas 3 erakorralist istungit ning 1 ühisistungi sotsiaal- ja põhiseaduskomisjoniga.

Vaadeldaval perioodil menetleti 21 õigusakti eelnõu, millest 4 võeti vastu seadusena ja 3 otsusena. Tagasi lükati 12 eelnõu.

Komisjon andis 4 korral arvamuse Euroopa Liidu asjade komisjonile.

Kultuurikomisjon algatas 1 seaduseelnõu ja 1 otsuse-eelnõu ning võttis seisukoha 1 kollektiivse pöördumise suhtes.

Istungitel oli parlamentaarseid kuulamisi kokku 34 korral. Kuulamistel toimunud aruteludes oli palju erinevaid haridusvaldkonna teemasid. Enim tähelepanu pälvisid hariduse reformimisega ja riiklikult tähtsate kultuuriehitistega seonduvad küsimused.

Maaelukomisjon

Maaelukomisjon on Riigikogu alatine komisjon, kes suunab seadusandlikku tegevust ning arenguid maaelu- ja regionaalpoliitika, põllumajanduse, kalanduse, toidu, taime- ja loomakaitse, kohaliku omavalitsuse korralduse ning maareformi ja -korralduse valdkonnas. Komisjon kontrollib ka valitsuse tegevust eelmainitud valdkondades.

Riigikogu XV koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon **61** istungit, sealhulgas 3 erakorralist istungit, 4 ühisistungit (2 keskkonnakomisjoniga, 1 rahanduskomisjoniga ja 1 majanduskomisjoniga) ning 2 avalikku istungit.

Komisjon menetles 7 õigusakti eelnõu, millest 2 võeti vastu.

Komisjon andis 5 arvamust Euroopa Liidu asjade komisjonile ja arutas 2 kollektiivset pöördumist.

Kaasamise raames toimus 20 kohtumist mitmesuguste huvigruppide, valdkondlike ministeeriumide ja ametkondade esindajatega.

Vaadeldaval perioodil toimus 1 välislähetus, milles osales 1 maaelukomisjoni liige.

Oluliste eelnõudena võib välja tuua Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse ja söödaseaduse muutmise seaduse eelnõu, millega kehtestatakse

põllumajandusettevõtjatele ja -tootjatele sotsiaalse tingimuslikkuse süsteem, mis seob pindala- ja loomapõhised toetused töö- ja tööhõivetingimuste täitmise ning tööandja kohustuste täitmisega, ning toiduseaduse muutmise seaduse eelnõu, millega kehtestatakse toidu ioniseeriva kiirgusega töötlemise loa taotlemise kohustus ning ajakohastatakse laborite ja loomse toidu saasteainete riikliku järelevalve regulatsiooni.

Majanduskomisjon

Majanduskomisjon on Riigikogu alatine komisjon, kes suunab seadusloomet ja kontrollib valitsust paljudes majandusega seotud või seda otseselt mõjutavates valdkondades. Komisjon tegeleb küsimustega, mis puudutavad ehitust ja elamumajandust, postiteenuseid ja elektroonilist sidet, energeetikat, transporti, turismi, riigivara ja riigihangetega seonduvat, pakutavatele toodetele ja teenustele esitatavaid nõudeid, majandusarengut ning ettevõtlust.

Riigikogu XV koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul toimus **68** majanduskomisjoni istungit, sealhulgas 4 erakorralist istungit. Komisjon pidas 5 ühisistungit, 3 avalikku istungit keskkonnakomisjoniga, maaelukomisjoniga ja riigikaitsekomisjoniga ning 1 väljasõiduistungi.

Vaadeldaval perioodil menetles komisjon 29 õigusakti eelnõu, millest võeti vastu 20 seadust ning lükati tagasi 2 seaduseelnõu ja 2 otsuse-eelnõu.

Teistele Riigikogu komisjonidele andis majanduskomisjon kokku 22 arvamust: Euroopa Liidu asjade komisjonile 19 arvamust, keskkonnakomisjonile 2 arvamust ja riigikaitsekomisjonile 1 arvamuse. Riigikohtule andis komisjon põhiseaduslikkuse järelevalve asjades 1 arvamuse.

Käsitletaval perioodil oli majanduskomisjoni menetluses 4 kollektiivset pöördumist. Komisjon kutsus kokku konkurentsivõime eksperdikogu ja algatas täiskogus olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu.

Välissuhtluse raames tehti 2 välisvisiiti ja delegatsioone võeti vastu 6 korral. Lisaks toimusid erinevad regulaarsed töövormid Balti Assamblee raames.

Põhiseaduskomisjon

Põhiseaduskomisjon on Riigikogu alatine komisjon, kelle töövaldkond on piiritletud põhiseaduslike aspektidega. Komisjon menetleb muu hulgas põhiseaduse muutmise seaduse eelnõusid ning Riigikogu, Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse, Riigikontrolli, kohtute ja õiguskantsleri tegevust reguleerivaid eelnõusid, samuti kodakondsust, välismaalasi ja valimisi käsitlevaid eelnõusid.

Riigikogu XV koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon kokku **53** istungit, sealhulgas 1 avaliku ühisistungi õiguskomisjoniga ja 1 avaliku ühisistungi sotsiaalkomisjoni ja kultuurikomisjoniga.

Vaadeldaval perioodil menetleti 29 õigusakti eelnõu, millest 4 võeti vastu seadusena ja 1 otsusena. Tagasi lükati 10 eelnõu. Komisjon andis kolmel korral arvamuse Riigikohtule. Põhiseaduskomisjon võttis seisukoha 5 kollektiivse pöördumise suhtes.

Komisjon viis oma istungitel läbi 3 parlamentaarset kuulamist. Komisjonile esitasid tegevuse ülevaated Andmekaitse Inspeksiooni peadirektor, Riigikohtu esimees ja riigi peaprokurör.

Rahanduskomisjon

Rahanduskomisjon on Riigikogu alaline komisjon, kes tegeleb riigi rahanduspoliitikaga seotud õigusaktidega, nagu riigieelarvet ning maksundust ja pangandust reguleerivad eelnõud. Komisjon kontrollib nendes valdkondades valitsuse tegevust.

Riigikogu XV koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon **89** istungit, sealhulgas 19 erakorralist istungit ja 3 ühisistungit teiste komisjonidega.

Komisjon menetles 144 õigusakti eelnõu, millest 34 võeti vastu.

Komisjon andis 8 arvamust Euroopa Liidu asjade komisjonile, 1 arvamuse riigikaitsekomisjonile, 1 arvamuse korruptsioonivastasele erikomisjonile ja 1 arvamuse õiguskomisjonile. Komisjon menetles 3 kollektiivset pöördumist.

Kaasamise raames toimus 35 kohtumist mitmesuguste huvigruppide, valdkondlike ministeeriumide ja ametkondade esindajatega.

Komisjoni juhtimisel toimus 1 olulise tähtsusega riikliku küsimuse (OTRK) arutelu täiskogus.

Vaadeldaval perioodil toimus 5 välislähetust.

Riigikaitsekomisjon

Riigikaitsekomisjon on Riigikogu alaline komisjon, kes tegeleb riigi julgeolekut ja kaitset reguleerivate eelnõudega, kontrollib oma valdkonna piires täidesaatva võimu teostamist ning osaleb riigi julgeoleku- ja kaitsepoliitika kujundamisel. Riigikaitsekomisjoni töö oluliseks osaks on välissuhtlus ning liitlassuhete arendamine.

Riigikogu XV koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul (sh istungjärkude vahelisel ajal) pidas riigikaitsekomisjon kokku **81** istungit, nendest 5 erakorralist istungit, 5 ühisistungit väliskomisjoniga ja 1 majanduskomisjoniga, 19 väljasõiduistungit, millest 4 olid koos väliskomisjoniga.

Riigikaitsekomisjon oli juhtivkomisjoniks 17 õigusakti eelnõule, millest 13 olid Riigikogu otsuse eelnõud ja 4 seaduseelnõud. Täiskogu võttis vastu 10 Riigikogu otsust ja 4 seadust, 3 otsuse-eelnõu lükati tagasi.

Riigikaitsekomisjon andis 3 arvamust Euroopa Liidu asjade komisjonile.

Komisjonis arutatud olulisteks teemadeks olid riigikaitseks vajalikud võimed, kaasa arvatud laskemoonavarud, riigikaitse rahastamine, päästevõimekus, strateegiline kommunikatsioon ja kaitsetööstus.

Toimus töökohtumine riigikaitse kõrgeima juhi, Eesti Vabariigi presidendi Alar Karisega.

Lisaks oli oluline Kaitseliidu seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille menetlemisel juhtivkomisjon esitas ja arvestas hulgaliselt muudatusettepanekuid.

Komisjon sai regulaarselt ülevaateid julgeolekuolukorra arengutest, Venemaa agressioonisõjast Ukraina vastu ning mitmetest julgeoleku- ja kaitsevaldkonna teemadest.

Vaadeldaval perioodil toimus 12 välislähetust, millest arvukam oli 9-liikmeline (koos kahe ametnikuga) riigikaitsekomisjoni vastuviisit Soome 2024. aasta 10.–11.oktoobril.

Sotsiaalkomisjon

Sotsiaalkomisjon on Riigikogu alaline komisjon, kes tegeleb töövaldkonda, sotsiaalhoolekannet, sotsiaalkindlustust ja tervishoidu reguleerivate eelnõudega. Peale selle kontrollib komisjon oma tööloigis valitsuse tegevust, algatab juhtivkomisjonina ise seadus- ja otsuse-eelnõusid ning olulise tähtsusega riiklike küsimuste arutelusid.

Riigikogu XV koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon **60** istungit, sealhulgas 1 erakorralise ja 2 avalikku istungit. Samuti toimus 4 ühisistungit koos põhiseaduskomisjoni, kultuurikomisjoni, rahanduskomisjoni ja keskkonnakomisjoniga.

Komisjon menetles 27 õigusakti eelnõu, millest 14 võeti vastu ja 3 lükati tagasi. Komisjon andis 4 korral arvamuse Euroopa Liidu asjade komisjonile, 1 korral väliskomisjonile ja rahanduskomisjonile ning 3 korral Riigikohtule. Komisjon menetles 3 kollektiivset pöördumist. Toimus 1 väljasõit Viljandisse, kus kohtuti SA Viljandi Haigla, Viljandi Linnavalitsuse ja Kondase Keskuse esindajatega.

Olulised teemad olid:

- ravikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise (töövõimetuse ennetamine);
- lastekaitse seaduse ja teiste seaduste muutmise;
- rahvatervishoiu seadus;
- perehüvitiste seaduse ja teiste seaduste muutmise;
- õiguskantsleri ettepanek viia töövõimetoetuse seadus põhiseadusega kooskõlla;
- Eesti õpilaste kasvamise ning liikumis- ja söömisharjumuste ülevaade;
- esmatasandi tervishoiu arengukavade 2024– 2035 ülevaade;
- Eesti haiglavõrgu arengusuunad aastani 2040 ;
- apteegireformi järelduste analüüs;
- erivajadustega inimeste soodustused mootorsõidukimaksuga seonduvalt;
- sotsiaaltransporditeenuse osutamine puuetega inimestele;
- ortodontiateenuse kättesaadavus ja probleemid.

Kohtuti mitmete riigiametite ja huvirühmade esindajatega, arutati õiguskantsleri märgukirju, ministeeriumide õigusloomeplaanide, tutvuti Riigikontrolli audititega ning uute seadusemuudatuste väljatöötamiskavatsustega.

Komisjon tutvus arenguseire keskuse raportiga „Personaali riigi tulevik Eestis. Stsenariumid aastani 2040“, keskendudes just vajaduspõhiste toetuste ning sotsiaalvaldkonna teenuste ja toetuste personaliseerimisele.

Väliskomisjon

Väliskomisjon on Riigikogu alatine komisjon, kes osaleb Eesti välispoliitika kujundamisel ja välissuhtlemise põhimõtete väljatöötamisel ning kontrollib valitsuse välispoliitilist tegevust. Komisjon kujundab ka Riigikogu arvamuse Euroopa Liidu ühise välis- ja julgeolekupoliitika küsimustes, arutab vajaduse korral teisi olulisi Euroopa Liidu teemasid ning kinnitab Eesti seisukohad enne Euroopa Liidu välis-, kaitse-, arengu- ja kaubandusministrite kohtumisi.

Riigikogu XV koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon **73** istungit, sealhulgas 5 ühisistungit riigikaitsekomisjoniga ning 6 ühisistungit Euroopa Liidu asjade komisjoniga. Istungitest 12 olid väljasõiduistungid ja 1 erakorraline istung. Veebruaris toimus Riigikogu täiskogus olulise tähtsusega riikliku küsimusena iga-aastane välispoliitika arutelu.

Vaadeldaval perioodil menetles komisjon 11 õigusakti eelnõu, millest seadusena võeti vastu 1, otsusena 3 ning avaldusena 3. Väliskomisjoni juhtimisel tegi Riigikogu avaldused „Venemaa poolt küüditatud laste tagasitoomiseks Ukrainasse“, „Krimmitatarlaste 1944. aasta suurvõimude genotsiidiaktiks tunnistamine“ ja „Demokraatia kriisist Gruusias“. Komisjon andis seisukoha Euroopa Liidu eelnõu kohta, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas.

Komisjoni liikmed käisid töövisiidil Ukrainas, Korea Vabariigis ja Taiwanil. Kokku toimus 20 välislähetust, sealhulgas Põhjale ja Balti riikide ning EL-i liikmesriikide välis- ja julgeolekupoliitika formaadis. Vastu võeti Soome väliskomisjoni delegatsioon. Aasta jooksul tehti regulaarselt videosilla vahendusel kohtumisi Ukraina parlamendi väliskomisjoniga.

Õiguskomisjon

Õiguskomisjon on Riigikogu alatine komisjon, kes tegeleb eraõiguse-, kriminaalõiguse- ja sisejulgeolekualaste eelnõudega, samuti politsei-, piirivalve- ja päästeteenistust reguleerivate eelnõudega. Komisjoni tööalas on ka advokaatide, notarite, vandetõlkide, kohtutäiturite ja pankrotihaldurite tegevust korraldavad seadused ning valitsuse tegevuse ja reformide rakendamise kontroll oma valdkonna piires.

Riigikogu XV koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon **32** istungit, sealhulgas 1 ühisistungi põhiseaduskomisjoniga ja 1 väljasõiduistungi.

Komisjon menetles 18 õigusakti eelnõu, millest 12 võeti vastu ja 6 lükati tagasi.

Komisjon andis 7 arvamust Euroopa Liidu asjade komisjonile ja arutas 2 kollektiivset pöördumist. Õiguskomisjon andis 1 korral arvamuse Riigikohtule.

Vaadeldaval perioodil toimus 2 välislähetust.

Olulised teemad olid:

- vangistusseaduse ajakohastamine ja digilahenduste kasutusele võtmine;
- krediidiinkassode ja -ostjate seadus;
- karistusseadustikus trahviühiku suurendamine;
- riigilõivuseaduse muutmine ja sellega seondult teiste seaduste muutmine;
- tööalasest Euroopa Liidu õiguse rikkumisest teavitaja kaitse;
- kollektiivse esindushagi menetluse loomine.

Erikomisjonid

Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjon

Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjon on Riigikogu komisjon, kes teostab järelevalvet täidesaatva riigivõimu asutuste üle julgeolekuasutuste ja järelevalvet tegevusega seonduvates küsimustes. Kontrollib Kaitsepolitsei- ja Välisluureameti tegevuse vastavust Eesti Vabariigi põhiseadusele, kriminaalmenetluse seadustikule, riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadusele ning teistele õigusaktidele. Alates 2018. aastast teostab komisjon järelevalvet Kaitseväe luurekeskuse tegevuse üle.

Riigikogu XV koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas erikomisjon **33** istungit, sealhulgas 5 erakorralist istungit ja 1 väljasõiduistungi.

Vaadeldaval perioodil on komisjon tutvunud riigiprokuröri ülevaatega järelevalvet teostavates 2022. aastal tehtud pealtkuulamiste seaduslikkuse kontrollist. Kontrolli põhitähelepanu oli suunatud logifailide olemasolu ja logifailide kaudu tuvastatud pealtkuulamise seaduslikkusele. Kõik kontrollitud pealtkuulamised olid tehtud kohtumääruse alusel ja selles lubatud tähtaegadel.

Kaitsepolitsei- ja Kaitseväe luurekeskuse peadirektor andis kohtumisel ülevaate 2023. aasta eelarve täitmisest ning 2024. aasta eelarve vajadustest ja prioriteetidest. Täiendavalt selgitas ta organisatsiooni põhiülesandeid, mille jaoks enamik ressursi kulub.

Välisluureameti peadirektor andis kohtumisel ülevaate 2023. aasta eelarve täitmisest ja 2024. aasta eelarvetootlustest ning ameti prioriteetidest. Kaitseminister tutvustas lühidalt Eesti julgeolekupoliitika prioriteete ning peamisi muudatusi järgmise aasta eelarves.

Parlamentaarset järelevalvet korras toimusid regulaarsed kuulamised Kaitsepolitsei- ja Välisluureameti, Kaitseväe luurekeskuse, Riigiprokuratuuri ja Justiitsministeeriumi vanglate osakonnaga ning seadusjärgne peaministri regulaarse aruande kuulamine. Õiguskantsleriga toimunud koostöökohtumisel tegi õiguskantsler komisjonile kokkuvõtte julgeolekuasutustesse tehtud kontrollkäikude tulemustest ja ilmnunud probleemidest. Komisjoni liikmed esitasid järelevalvet tegevuse valdkonda puudutavaid tähelepanekuid.

Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjon kohtus 2024. aasta märtsis Saksamaa parlamendi Bundestagi parlamentaarse järelevalve komitee liikmetega. Kohtumisel arutati julgeoleku valdkonda puudutavaid küsimusi.

Korruptsioonivastane erikomisjon

Riigikogu korruptsioonivastane erikomisjon jälgib, et Eesti riigi seadustes sätestatud korruptsioonivastaseid meetmeid ka tegelikult rakendataks. Komisjon arutab ja hindab seaduses loetletud ametiisikute võimalikke korruptsioonijuhtumeid, jälgib Riigikogu liikmete tegevuspiirangutest kinnipidamist, käsitleb huvide konflikti tunnuseid sisaldavaid juhtumeid, kui on teavet asjaolude kohta, mis võivad mõjutada ametiisiku ametikohustuste täitmist, ning kontrollib huvide deklaratsioone.

Riigikogu XV koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas erikomisjon **51** istungit ning 1 ühisistungi majanduskomisjoniga riikliku lennuettevõtte Nordica teemal ning 1 ühisistungi riigieelarve kontrolli erikomisjoniga Rail Balticu teemal.

2024. aastal jälgis erikomisjon 2021.–2025. aasta korruptsioonivastase tegevuskava täitmist ja kohtus Justiitsministeeriumi, Prokuratuuri, Keskkriminaalpolitsei ja selle korruptsioonikuritegude büroo esindajatega käsitlemaks ka erinevaid huvide konflikti sisaldavaid olukordi, nagu spordimanipulatsioonid, läbipaistvus riigile kuuluvate ettevõtete juhtimisel. Mitmed neist teemadest olid erikomisjoni fookuses terve 2024. aasta vältel – nii käsitleti näiteks riikliku lennuettevõtte Nordica juhtimist, erastamiskatseid ning 2024. aasta lõpul pankrotistumist, samuti Riigimetsa Majandamise Keskuse kinnises menetluses kokkulepitud hindadega kehtivuslepingutega puidumüüki ja Eesti Energia erikontrolli raportit. Tulenevalt valdkonna spetsiifikast on erikomisjon kutsunud oma istungile eksperte ministeeriumidest, samuti advokaate ja muid asjatundjaid. Näiteks käsitles erikomisjon e-valimiste läbipaistvust nii riigi valimisteenistuse ja Riigi Infosüsteemide Ameti esindajate kui ka e-valimiste kriitikute osavõtul.

Komisjoni fookuses on läbipaistvuse tagamine riigivara valitsemisel ning riigieelarve läbipaistvuse suurendamiseks suunas erikomisjon 2024. aastal valitsusasutusi täpsustama riigieelarvest juriidiliste isikute toetamise aluseid.

Komisjon kohtub igal aastal Kaitsepolitsei ameti juhiga käsitlemaks korruptsioonivastast võitlust ja Kaitsepolitsei aastaraamatus esile tõstetud küsimusi, osaleb Euroopa Komisjoni õigusriigi raporti koostamisel ning arutleb Riigikogu liikmete, fraktsioonide ja komisjonide lobikohtumiste avalikustamise teemal.

Vaadeldaval perioodil kontrolliti riigiettevõtete juhtide huvide deklaratsioone.

Riigieelarve kontrolli erikomisjon

Riigieelarve kontrolli erikomisjon on Riigikogu komisjon, kes kontrollib koostöös Riigikontrolliga Vabariigi Valitsust, et riigieelarve oleks täidetud ning riigi vara ja eelarve vahendeid kasutatakse säästlikult, otstarbekalt ja õiguspäraselt.

Riigikogu XV koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon **51** istungit, sealhulgas 1 erakorralise istungi ja 2 ühisistungit, millest üks toimus korruptsioonivastase erikomisjoniga ning teine Euroopa Liidu asjade komisjoni ja rahanduskomisjoniga.

Komisjon menetles 24 uut Riigikontrolli kontrolliaruannet ja ülevaadet.

Olulised teemad olid:

- riigieelarve, sealhulgas eelarve täitmine;
- ülekantavad vahendid ja Euroopa Liidu toetuste kasutamine;
- Rail Balticu projekti rahastamine;
- tuuleparkide toetamise kava.

IV. PARLAMENTAARNE KOOSTÖÖ RAHVUSVAHELISEL TASANDIL

Välissuhtluse peamine teema oli ka 2024. aastal Ukraina jätkuv toetamine Venemaa valla päästetud agressioonisõjas. Lisaks on Riigikogu esimehe prioriteetid välissuhtluses olnud heade suhete hoidmine ja tugevdamine Eesti lähinaabrite ning peamiste liitlaste ja partneritega EL-is ja NATO-s.

Täiemahulise sõjategevuse algusest peale on parlamentaarse diplomaatia tähtsus riikidevahelises suhtluses hüppeliselt kasvanud ja parlamentaarsete kohtumiste arv suurenenud. Eesti seisukohtade tutvustamine Ukraina toetamisel ja Venemaa agressiooni hukkamõistmisel ning Eesti liitlaste ja partneritega nendes küsimustes ühtsuse hoidmine ja tugevdamine on olnud kesksel kohal nii visiitidel kui ka kohtumistel ja konverentsidel. Riigikogu XV koosseis on Ukraina toetuseks seni teinud kolm avaldust. Ukrainast Eestisse tehtud visiitidest oli tähtsaim riigi presidendi Volodõmõr Zelenskõi visiit 11. jaanuaril 2024, mille raames esines president Zelenskõi Riigikogu ees kõnega. Lisaks külastas Ukraina riigijuhtidest aprillis Eestit peaminister Denõss Šmõhal ja oktoobris parlamendi esimees Ruslan Stefantsjuk.

2024. aastal käis Riigikogu esimees kahepoolsetel visiitidel Ukrainas, Saksamaal, Poolas ja Norras. Lisaks sellele osales ta aasta alguses Läti ja Leedu parlamentide esimeestega ühisvisiidil Kanadasse ja USA-sse ning septembris külastati koos suure põgenemise 80. aastapäeva puhul Gotlandi. Eestit külastasid 2024. aastal Kosovo parlamendi esimees Glauk Konjufca, Euroopa Parlamendi president Roberta Metsola, Kanada parlamendi alamkoja esimees Greg Fergus, Armeenia parlamendi esimees Alen Simonyan ning Tšehhi esindajatekoja esimees Markéta Pekarová Adamová.

Riigikogu esimees võttis osa parlamentide esimeeste tavapäraestest kokkusaamistest: aprillis EL-i liikmesriikide parlamentide esimeeste kohtumisest Hispaanias, juunis Balti riikide, Poola ja Ukraina parlamentide esimeeste kohtumisest Poolas Białystokis, juulis NATO liikmesriikide parlamentide esimeeste kohtumisest USA-s, augustis Põhja- ja Baltimaade (NB8) parlamentide esimeeste kohtumisest ja oktoobris Krimmi platvormi parlamentaarsest konverentsist Lätis ning Balti Assamblee (BA) aastaistungjärgust Vilniuses.

Välissuhtlusesse on oma panuse andnud ka Riigikogu aseesimehed. Riigikogu esimene aseesimees Toomas Kivimägi osales märtsis Parlamentidevahelise Liidu (IPU) 148. assambleel Šveitsis Genfis ning juulis Leedu laulupeo 100. aastapäeva tähistamisel. Riigikogu teine aseesimees Jüri Ratas esindas Riigikogu USA-s Los Angeleses, kus ta osales 25. veebruaril 2024 Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamisel ning pidas kõne kohalikele eestlastele.

Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni Parlamentaarne Assamblee (NATO PA)

2024. aastal võttis assamblee vastu viis resolutsiooni, mis käsitlevad alliansi tulevikukindlaks muutmist ja Ukraina toetamist kuni võiduni, NATO integreeritud õhu- ja raketikaitse tugevdamist, konfliktidega seotud seksuaalvägivalla lõpetamist, tehnoloogilise arengu hoogustamist ning tehisintellekti.

Alalise komitee istung toimus märtsis Tallinnas. Istungi peateemad olid NATO kohanemine ja Washingtoni tippkohtumine, Ukraina toetamine ning assamblee partnerlussuhted. Rootsi osales esimest korda alalise komitee istungil NATO PA täisliikmena. Komitee liikmete ees pidasid kõnet Riigikogu esimees Lauri Hussar ja peaminister Kaja Kallas.

Sofias toimunud kevadistungil võeti vastu kaks deklaratsiooni, mis käsitlesid Washingtoni tippkohtumise prioriteete ja Ukraina pikaajalist toetamist. 8.–9. juulil toimus Washingtonis NATO parlamentaarne tippkohtumine, kus Eestit esindasid Riigikogu esimees Lauri Hussar ja NATO PA Eesti delegatsiooni juht Raimond Kaljulaid. Tippkohtumise raames kohtus Eesti delegatsioon Portugali parlamendi esimehe ja Hispaania parlamendi esindajatekoja esimehega ning mitmete USA Kongressi ning Senati liikmetega.

9.–11. oktoobril väisas Eestit NATO PA majanduskomitee alamkomitee, kes kohtus Riigikogu liikmete, tippametnike ja ekspertidega. Visiidi fookuses olid Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja mõjud nii Venemaa ühiskonnale ja majandusele kui ka Eesti majandusele ja julgeolekule ning küberkaitsevõimekus. Visiidi käigus külastati ka Tapa sõjaväelinnakut. 21.–23. oktoobril käis Eestis visiidil NATO PA president Gerry O. Connolly, kes külastas Miinisadamat ning kohtus Riigikogu esimehe, välisministri ning kaitse- ja väliskomisjoni liikmetega.

Montrealis toimunud aastaistungi läbivaks teemaks oli Atlandi-ülese alliansi tähtsuse rõhutamine, et tagada tugev kaitse ja heidutust maailmas. 70. aastaistungi arutelu keskendus peamiselt sõjale Ukrainas, NATO poliiticate muutumisele Venemaa ja teiste autoritaarsete jõudude ohtudest tingituna ning päevakajalistele julgeolekuteemadele. Samuti kohtus Eesti delegatsioon Iisraeli ja USA delegatsioonidega. Uueks presidendiks valiti järgnevas kaheks aastaks Marcos Perestrello de Vasconcellos (Portugal, SDE). Eesti delegatsiooni juht Raimond Kaljulaid valiti kaitsekomitee tuleviku kaitseküsimuste ja -võimekuse aseesimeheks.

Balti Assamblee (BA)

2024. aastal oli BA eesistujaks Leedu. Eesistumise juhtmõtteks oli ühtne Balti regioon, mis on kindel oma julgeolekus, arengus ja vastupanuvõimes. Aasta jooksul toimus mitmeid BA komisjonide temaatilisi istungeid. Tartu 2024 raames toimus näiteks BA haridus-, teadus- ja kultuurikomisjoni istung Tartus. BA osales ka rahvusvaheliste partnerite, näiteks Põhjamaade Nõukogu, Beneluxi parlamendi ja Läänemere maade parlamentaarse konverentsi üritustel ja kohtumistel.

Aktiivselt tegeleti julgeoleku ja vastupanuvõime tugevdamisega seotud teemadega, demokraatlike väärtuste, inimõiguste ja põhivabaduste kaitsmisega ning Ukraina ja teiste idapartnerlusriikide jätkuva toetamisega Euroopa uues geopoliitilises reaalsuses. 2024. aastal tähistati ka 35 aasta möödumist Balti ketist ning BA presiidium osales selle auks Vilniuses korraldatud suurejoonelisel kontserdil. Endised ja praegused BA liikmed osalesid videos, kus jagasid oma mälestusi ja mõtteid Balti ketist.

18. oktoobril toimus Vilniuses BA 43. istungjärk ja 30. Balti Ministrite Nõukogu, kus lisaks regionaalsele julgeolekule ja välispoliitikale ning Balti riikide koostööle praegu ja tulevikus arutati ka Balti riikide rolli tehisintellekti arendamisel. Leedu andis 2025. aastaks eesistumise üle Lätile. Läti prioriteetidid eesistumise ajal on turvaline, jõukas ja uuenduslik Balti regioon; ühendatud energia-, transpordi- ja digipoliitika; kaitstud, elurikas ja kestlik Läänemeri.

Parlamentidevaheline Liit (IPU)

IPU 148. assamblee toimus 2024. aasta märtsis Šveitsis Genfis. Peateemana oli arutelu all rahvusvahelise, piirkondliku ja kahepoolse parlamentaarse diplomaatia abil teerajamine rahuni. Erakorralist arutelu seekord ei toimunud, kuna ükski esitatud teemadest ei saavutanud vajalikku täiskogu häälteenamust.

IPU 149. assamblee toimus 2024. aasta oktoobris samuti Šveitsis Genfis. Põhifookuses oli teaduse, tehnoloogia ja innovatsiooni rakendamine rahumeelsema ja jätkusuutlikuma tuleviku nimel. Erakorralisele debatile esitatud kuuest teemast käsitleti GRULAC-i grupi initsiatiivil ja 12+ grupi toetusel laste kaitsmist relvakonfliktides.

Assambleedel osales Eesti delegatsioon täiskoosseisus ja Eesti IPU rühma president esines mõlemal istungil peadebati käigus sõnavõetuga. Eesti delegatsioon osales aktiivselt ka 12+ rühma koosolekul, kus töötati selle nimel, et mõni sellele rühmale oluline teema jõuaks ka assamblee erakorralise teema debatile.

Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni Parlamentaarne Assamblee (OSCE PA)

Talveistung toimus 22.–23. veebruaril 2024 Viinis. Aruteludes oli jätkuvalt kesksel kohal Ukraina toetamine ja Venemaa isoleerimine.

OSCE PA aastaistungil Bukarestis juulis toimusid plenaarsessioonid, alalise komitee istung, kolme temaatilise komitee istungid ning kahepoolsed ja regionaalsed kohtumised. Riigikogu delegatsioon osales täiskoosseisus plenaarsessioonidel, mis suures osas keskendusid rahvusvahelise õiguse tagamisele ja OSCE regioonis korda saadetud rahvusvahelise õiguse rikkumistele. Samuti keskendus OSCE PA üha enam Lähis-Ida kriisile, kaasates assambleele israeli esindajaid ja Vahemere riike. Lisaks Lähis-Idale käsitleti ka naiste õiguste ning võrdõiguslikkuse küsimusi. Samuti pöörati tähelepanu küüditatud Ukraina lastele ning mõisteti selgelt hukka Venemaa kuriteod Ukraina laste vastu. Kõik vastuvõetud eelnõud ja komiteede resolutsioonid on kokku pandud Bukaresti deklaratsioonis. Tagantjärele selgus samuti, et Venemaa oli otsustanud lõpetada oma osaluse OSCE PA-s. Toimusid iga-aastased presidendivalimised, mille ainsaks kandidaadiks oli president Pia Kauma. Plenaaristung kinnitas tema jätkamise teisel ametiajal. Üllatuslikult seati üles Mati Raidma kandidatuur OSCE PA asepresidendi kohale, kus ta saavutas hea hääletesaagi, aga kahjuks valituks ei osutunud. Asepresidentideks valiti Gudrun Kugler (Austria), Richard Hudson (USA) ja Luís Graça (Portugal). Lisaks esitas president Kauma ettepaneku pikendada peasekretär Roberto Montella volitusi kolmandaks ametiajaks.

OSCE PA sügisistung toimus oktoobris Dublinis, kus Eestit esindas Mati Raidma. Olulise muudatusena otsustas alaline komitee muuta presidendi ametiaja kaheaastaseks, ilma pikendamisvõimaluseta. Loodetakse, et see tagab assambleele parema jätkusuutlikkuse. Lisaks toimus Ukraina toetusgrupi kohtumine ehk Põhja-Balti ja Kesk-Aasia regioonide teine mitteametlik kohtumine. Mati Raidma valiti ka Ukraina toetusgrupi liikmeks. Kohe tõstatas ta grupi kohtumisel Krimmi genotsiidi tunnustamise küsimuse. LT, LV, PL ja CA on seda teinud, EE oli antud hetkel protsessis. Mati Raidma on 2024. aastast ka OSCE PA Ukraina toetusgrupi eriraportöör kerkuse (*resilience*) küsimuses, pühendudes eelkõige sotsiaalse kerkuse, sõjaveteranide ja uue generatsiooni teemadele.

Euroopa Parlamentidevaheline Kosmosekonverents (EPK)

2024. aastal oli EPK eesistuja Luksemburg ja keskseks teemaks kosmosevaldkonna seadusandlus. Traditsiooniline kevadseminar toimus 25.–26. märtsil Luxembourgis. Selle raames käsitleti ka Euroopa Komisjonis koostamisel olevat kosmoseseadust. Septembris toimunud aastaistungil keskenduti kosmosevaldkonnale majandusarengu ning Euroopa konkurentsivõime vaatenurgast ning hääletati Eesti 2025. aasta eesistujaks. Uue liikmena võeti vastu Soome, kelle kandidatuur ühehäälselt kinnitati. Plenaaristungil võeti ühehäälselt vastu resolutsioon, mis rõhutas liikmesriikide pühendumist kosmosevaldkonna edendamisele ja võimalusel investeeringute suurendamist valdkonna ettevõtluse arendamiseks Euroopa Kosmoseagentuuri kaudu ja otseinvesteeringutena.

Luksemburg tõstatas küsimuse EPK edasise staatuse kohta. Eesistujana tegi ta ettepaneku alkatada protsess, kus EPK muutuks iseseisvast kosmosekonverentsist Euroopa Kosmoseagentuuri (ESA) Parlamentaarseks Assambleeks. See oli esimene kord, kui ESA PA küsimus arutelu all oli. ESA esindajad arutelu ei osalenud ning laiemat diskussiooni ESA-ga sel teemal peetud ei ole. Arutelu lõppes ilma selge otsuseta.

Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee (ENPA)

2024. aastal osales Eesti delegatsioon aktiivselt ENPA täiskogu ja komisjonide töös. Nii 3B kui NB8 formaadis kohtumised olid tulemuslikud. Eesti delegatsioon toetas Ukraina-vastase sõja ja selle tagajärgede teemalisi, Ukraina kadunud inimeste, sealhulgas laste kohta käivaid ja muid ENPA resolutsioone ning tegi Ukraina, Läti, Leedu, Poola ja Skandinaavia riikide delegatsioonidega tõhusat koostööd, et tõmmata Ukraina sõjaga seotud teemaatikale jätkuvalt tähelepanu. 25. juunil 2024 toimusid ENPA täiskogu suvesessioonil Euroopa Nõukogu peasekretäri valimised. Ühena kolmest kandidaadist oli esitatud Indrek Saar, kes jäi viimases voorus teiseks. Teised kandidaadid olid Didier Reynders (Belgia, ALDE) ja Alain Berset (Šveits, SOC). Eesti delegatsioon toetas koostöös teiste samameelsete delegatsioonidega Indrek Saare kandidatuuri.

Täiskogu talveistungil Strasbourgis oli fookuses Ukraina deporteeritud laste olukord ja Valgevene demokraatia tuleviku küsimus. Kevadistungi peamiseks teemadeks olid Vene poliitvangi Vladimir Kara-Murza kinnipidamine, sanktsioonide kehtestamine tema alusetu süüdimõistmise ja vangistamisega seotud isikutele ning Ukraina ülesehitamise toetamine. Suveistungil olid peateemadena arutelul Venemaa Föderatsiooni Ukraina-vastase agressiooni õiguslikud ja inimõiguste aspektid, Venemaa-vastaste sanktsioonide tõhustamine ja Gruusia demokraatia ees seisvad väljakutsed. Sügisistungil keskenduti peamiselt Venemaa agressioonisõjas Ukraina vastu kadunud inimeste saatuse teemaatikale.

Euroopa Parlamendiuuringute ja Dokumendikeskus (ECPRD)

ECPRD koostöövõrgustikus osaleb ligi 70 parlamendikoda, selle toimimisse on panustanud ka Riigikogu Kantselei. 2024. aastal vastas kantselei õigus- ja analüüsiosakond ECPRD võrgustiku raames 196 infopäringule, mis puudutasid erinevaid valdkondi. ECPRD korraldas seitse seminari ja ühe võrgustiku korrespondentide konverentsi, kantselei ametnikud osalesid kolmel seminaril ja korrespondentide konverentsil.

V. AVALIKKUSE TEAVITAMINE JA KODANIKE KAASAMINE

Avalike suhete osakonna (ASO) olulisim ja suurim töö on avalikkuse informeerimine Riigikogu tegevusest, vastuvõetud seadustest ja otsustest. Peamine raskus langeb siin pressiteenistusele, kelle igapäevane tegevus valimistele järgnenud aastal võttis sisse tavapärase täishoo.

Riigikogu pressiteenistus pakkus 2024. aastal professionaalset tuge täiskogu ja komisjonide töö kajastamisel ning tagas operatiivse teavituse oluliste otsuste kujunemise protsessist ja vastuvõetud seadustest. Suurimat meediatähelepanu pälvisid otsused, millega muudeti makse ning tehti teisi riigieelarve tulusid suurendavaid ja kulusid vähendavaid muudatusi seadustes. Avalikkuse tähelepanu all olid ka Eesti kaitsevõime tugevdamist ning julgeoleku tagamist käsitlevad arutelud ja otsused.

Seoses Venemaa jätkuva agressioonisõjaga Ukrainas pööras pressiteenistus palju tähelepanu Riigikogu esimehe, komisjonide ja välisdelegatsioonide visiitidele, kohtumistele ja avaldustele, mille keskmes oli Ukraina igakülgse toetamise olulisus. Samuti aitas pressiteenistus korraldada mitmete väliskülaliste kõrgetasemeliste visiitidega seotud kommunikatsiooni.

Avalikkusele anti Riigikogus toimuva kohta regulaarselt eelinfot ning teavet olulistest aruteludest, kohtumistest ja sündmustest. Samuti pakkus pressiteenistus meediale Riigikogu töö kajastamiseks vajalikku tuge ning andis koostöös kantselei struktuuriüksustega nii ajakirjanike kui ka kodanike päringutele vastuseid. Parlamendi täiskogu istungite, infotundide ja komisjonide avalike istungite videosalvestised on koos subtiitritega järelvaadatavad Riigikogu Youtube'i kanalil ning fotod on kättesaadavad Riigikogu kodulehel asuvas fotoarhiivis.

Ajakirjanduse ja avalikkusega suhtlemisel mängib jätkuvalt olulist rolli sotsiaalmeedia kasutamine. Uue kanalina kasutusele võetud Instagram on hästi kanda kinnitanud, seal on ligi 2000 jälgijat. Detsembris viidi koos mõjuisikuga läbi noortele suunatud kampaania, mis pälvis laialdast tähelepanu. Jätkati Riigikogu töö järjepidevat kajastamist Facebookis ja X-is – Facebookis on 21 255 ning X-is 6000 jälgijat. Loodi ka sotsiaalmeediakanal Threads (META), kuhu aastalõpu seisuga oli kogunenud 329 jälgijat. ASO eestvedamisel ja korraldamisel jätkus traditsiooniliste suurte tähtpäevade (vabariigi aastapäev, Riigikogu lahtiste uste päev, Eesti lipu päev, taasiseseisvumispäev) tähistamine. Teiste osakondade kaasabil on aja jooksul välja kujunenud tegus majasisene tööühm, kes lööb kaasa nende ürituste ettevalmistamisel ja läbiviimisel. Koostööpartneritena on kaasatud ka ühendusi, organisatsioone ja firmasid, kes ettevõtmisi parimal moel toetavad. Tulemuseks on oodatud pidupäevad, mil tuhanded inimesed rõõmuga Toompeale tõttavad.

Riigikogu 105. sünnipäevale pühendatud lahtiste uste päev oli rahvarohke – Toompea lossi ja Riigikogu tööga käis tutvumas enam kui 5000 inimest. Avatud olid lossi esindussaalid ja fraktsioonide tööruumid, kus sai kohtuda saadikutega. Tavapäraselt menukad olid ekskursioonid ja Pika Hermann'i külastamine. Kohvikus peetud arutelul vahetati mõtteid lõimumise teemal ning toimus traditsiooniline mälumäng koolide ja Riigikogu võistkondade vahel. Kultuuririkkuse aasta puhul olid üles seatud Eesti Vabaõhumuuseumi ning Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu töötoad. Külaskäik olid ka Eesti Rahvusraamatukogu ja Tallinna Keskraamatukogu esindused ning Riigivanem August Rei Sihtasutus pakkus võimalust läbida Eesti ajaloo kiirkursus.

Jätkusid regulaarsed Toompea lossi ekskursioonid argipäeviti. Aasta jooksul külastas Riigikogu 543 külastusgruppi, milles osales 26 718 inimest, neist 21 558 olid eestlased ja 5160 välismaalased. Välisriikidest olid esindatud Ameerika Ühendriigid, Argentiina, Austraalia, Bangladesh, Belgia, Brasiilia, Hiina, Hispaania, Holland, Horvaatia, Iisrael, India, Iraan, Itaalia, Jaapan, Kanada, Kreeka, Leedu, Lõuna-Korea, Läti, Makedoonia, Mehhiko, Pakistan, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa, Soome, Suurbritannia, Šveits, Taani, Tšehhi, Türgi, Ukraina ja Ungari.

Osaleti muuseumiööl, vanalinnapäevadel ja Open House Tallinna programmis, viimasel neist käis Riigikogu hoones viiel päeval kokku üle 800 inimese. Veebruari keskpaigast jätkus hoogsalt ka Riigikogu haridusprogramm, mille raames külastasid Riigikogu kord nädalas viietunnise õppepäeva käigus 17 maakonnakooli kokku ligi 750 õpilasega.

Traditsiooniliselt toimusid Toompeal erinevate noorteparlamentide simulatsioonimängud. Jaanuaris kogunes Noorte Riigikogu, septembris peeti aga juba 19. korda Mudel-Euroopa Parlamendi sessiooni.

2024. aasta oli väga rikas mitmekülgsete näituste poolest – Toompea lossi erinevates saalides eksponeeriti koguni kuusteist väljapanekut. Koostöös Eesti Kunstnike Liiduga sai nautida graafik Lembe Ruubeni isikunäitust „Pöörlemistelg“, Christi Küti vaibanäitust „Hõbevalge KOLME VÄRVI VAHEL“, Stanislav Antipovi maalinäitust „Soome-ugri tantsulood“, Siiri Taimla-Rannala digigraafika näitust ja teisi näitusi. Kahes saalis oli üheaegselt välja pandud põhjalik ülevaatenäitus „Arrakute kunstipärand: põlvkondadevaheline dialoog“ Henno Arraku, Jüri Arraku ja Arno Arraku kunstnikuteekonnast. Kultuuririkkuse aastale oli pühendatud näitus „Oma või võõras? Mitmerahvuseline Eesti“. Märkimisväärne osa väljapanekutest oli pühendatud Ukraina temaatikale: sõjapõgenikest laste joonistused ja mänguasjad, Poola ja Ukraina laste ühisnäitus „Emme, ma ei taha sõda!“, Juri Hõmõtši maalinäitus „Tallinn Ukraina kunstniku pilgu läbi“, krimmitatarlaste keerukat ajalugu kajastav näitus ja Ukraina rahvarõivaste väljapanek.

Ilmavalgust nägid Riigikogu Toimetiste järjekordsed numbrid. Eesti tööstusele keskendunud RiTo nr 49 esitlus toimus juunis, Eesti sünnimusele ja demograafia probleemidele pühendatud RiTo nr 50 valmis detsembris, juubelinumbri pidulik esitlus toimus aga jaanuaris 2025. Trükistest nimetatagu veel XV Riigikogu esimest aastaraamatut, mis võttis kokku perioodi aprillist 2023 septembrini 2024. E-väljaannet „101 lühilulugu“ uuendati juunis ja Riigikogu koosseisu tutvustava voldiku täiendatud trükk ilmus oktoobris.

VI. ORGANISATSIOONI JA TEENISTUJATE ARENDAMINE

Riigikogu Kantselei eesmärk on toetada Riigikogu tema põhiseaduslike ülesannete täitmisel. Sellest tulenevalt on kantseleil kohustus värvata ja hoida kõrge kvalifikatsiooniga teenistujaid, kes toetavad Eesti rahva esindust riigi ja parlamentarismi edendamisel ning täidavad ühiskonnas olulist rolli seadusandliku ja täitevvõimu tasakaalustamisel võrdsete partneritena. Püstitatud eesmärkide saavutamiseks ning teenistujate professionaalsuse hoidmiseks ja kasvatamiseks panustab kantselei personali arendamisse ja koolitamiselle.

Personali arendamisel oli 2024. aastal fookus sellistel valdkondadel nagu kantselei strateegia uuendamine (juhtimiskoolitus, strateegiapäevad, väärtuste töötuba), digipädevuse suurendamine (tehisintellekt ja selle kasutusvõimalused), keeleõpe (seaduskeel, ametikeel, ukraina keel, viipekeel). Jätkusid õiguskoolitused (osalemine õigusteadlaste päevadel, komisjonide ametnike sisekoolitused), õppereisid Euroopa Parlamenti ning teistesse parlamentidesse Põhja- ja Baltimaade avaliku halduse mobiilsusprogrammi raames. Lisaks toimusid mitmed praktilised koolitused sotsiaalmeedia kasutajatele (Instagrami koolitus), vaimse tervise valdkonna koolitused (vaimse tervise hoidmine, nõustamine, *coaching*, supervisioon). Koolitusmaht ühe teenistuja kohta oli 2024. aastal 18 tundi ning koolituskulu ühe teenistuja kohta 570 eurot.

2024. aastal alustas tegevust roheline kontori tööühm. Roheline kontor on algatus, mille eesmärk on edendada keskkonnasõbralikke praktikaid ja toetada jätkusuutlikkuse põhimõtteid töökeskkonnas. Vajalike kriteeriumite täitmisel väljastab Eesti Keskkonnajuhtimise Assotsiatsioon roheline kontori tunnistuse kolmeks aastaks. Riigikogu Kantselei on seadnud eesmärgiks saada roheline kontori tunnistus.

Kantselei kui põhiseaduslikku institutsiooni teenindav ametiasutus on suutnud tööandjana hoida oma positiivset mainet. Riigikogu nõustamise ja teenindamisega seotud kõrgelt kvalifitseeritud spetsialistid on motiveeritud kantseleis töötama. Kantseleis oli koos arenguseire keskuse ja riigi valimisteenistusega 2024. aastal täistööajale taandatud teenistujate keskmine arv (koormus) 210,9.

Riigikogu juhatusele makstud töötasud olid aruandeaastal kokku 289 235 eurot.

Kantselei juhtkonna (direktori ja asedirektorite) tasud olid kokku 202 406 eurot. Riigikogu liikmetele ning kantselei ametnikele ja töötajatele arvestatud töötasu ja hüvitiste kulu oli kokku 15 262 930 eurot.

Õigusaktidele, kantselei siseaktide üldistele nõuetele või turutingimustele mittevastavaid tehinguid seotud isikutega vaadeldaval perioodil ei tehtud.

VII. RIIGI VALIMISTEENISTUS

Riigi valimisteenistus (RVT) on valimisseaduste alusel moodustatud ja Riigikogu Kantselei koosseisus olev üksus, kelle ülesanne on ette valmistada ja läbi viia Riigikogu, Vabariigi Presidendi, Euroopa Parlamendi, kohaliku omavalitsuse volikogude, Riigikogu esimehe ja aseesimeeste valimisi ning rahvahääletusi. Lisaks sellele lahendab teenistus muid valimistega seotud küsimusi, sealhulgas infotehnoloogilisi probleeme.

Vahetult enne valimisi jõustusid valimisseaduste muudatused, milles täpsustati e-hääletamise korraldust ning sätestati, millised on Riigi Infosüsteemi Ameti (RIA) ülesanded valimiste läbiviimisel. Sisulisi muudatusi e-hääletamise läbiviimises teha ei tulnud, sest seaduses sätestatud põhimõtted ja nõuded e-hääletamise süsteemile olid juba eelnevalt rakendatud.

2024. aasta esimesel poolaastal oli põhitähelepanu juunis toimunud Euroopa Parlamendi valimiste ettevalmistusel ja läbiviimisel. RVT tellis valimiste läbiviimiseks vajalikud vahendid, uuendas valimisjaoskondadele jagatavaid infoplakateid, koostas hääletamise korraldamise juhendid, nõustas linna- ja vallasekretäre valimisjaoskondade moodustamisel ja hääletamisruumide asukohtade määramisel (muu hulgas arvestades nende ligipääsetavust).

Elektroonilise valijate nimekirja kasutamiseks tegi RVT koostööd Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskusega (RIT), valmistades valimisjaoskondade arvutite ja printeritega varustamise kava ning jälgides, et RIT-i pakutud tehnilised lahendused toimivad ja kasutajatugi on tagatud.

Koostöös RIA-ga tehti vajalikud arendused valimiste infosüsteemi kasutamiseks Euroopa Parlamendi valimistel. Esmakordselt Euroopa Parlamendi valimistel oli võimalik esitada kandidaatide dokumente elektrooniliselt valimiste infosüsteemis, mis leidis aktiivset kasutamist. Samuti tagas RIA e-hääletamise süsteemi majutuse ning küberruumi seire.

RVT ajakohastas 2024. aasta valimisteks elektroonilise hääletamise süsteemi ning täiendas süsteemi dokumentatsiooni. Viidi läbi e-hääletamise süsteemi läbistustest ning ajakohastati süsteemi riskianalüüsi ning riskihaldusplaani. E-hääletamise süsteemi täiendati e-häälte tühistusnimekirjade automatiseeritud kontrolliga, samuti lisati süsteemile e-hääletamise fakti kohene edastamine valijate e-nimekirjale.

RVT tellimusel viis KPMG läbi kogu valimisteenistust hõlmava Eesti infoturbestandardile (E-ITS) vastavuse eel- ja põhiauditi; aasta teisel poolel alustati järelauditiga.

Valijatoe valdkonnas jätkas RVT koostööd Häirekeskusega, et pakkuda valijatele 2024. aasta Euroopa Parlamendi valimistel riigi infotelefoni vahendusel abiliini teenust. Teise astme kasutajatuge valimiste küsimuses osutas RVT, kasutades kantselei vabatahtlike abi.

RVT esindajad osalesid Teaduste Akadeemia (TA) moodustatud küberturvalisuse komisjonis, mis kaardistas ja hindas e-hääletamise riske. Tulemuste kohta valmis raport ning TA korraldas riskihinnangute tutvustamiseks konverentsi.

RVT osales Euroopa valimiskoostöö võrgustiku (European cooperation network on elections, ECNE) töös.

RVT korraldas vaatlusprogrammi rahvusvahelistele vaatlejatele, fookusega EL-i kandidaatide valimiskomisjonidel. Programmi kuulusid seminarid, valimisjaoskondade külastamine ja e-häälte lugemise jälgimine.

E-hääletamise süsteemi tulevikuarendustest jätkus mobiiliga hääletamise arendus (läbiviija RIA). Valmis Smart-ID tugi valijarakendusele (võetakse kasutusele 2025. aasta kohalikel valimistel). Lisaks võttis RVT arenduskavva elliptilise kõvera krüptograafia (võetakse kasutusele 2025) ja hääletamisedeli korrektsuse nullteadmüstõestuse (võetakse kasutusele 2027).

Kommunikatsiooni valdkonnas ajakohastas RVT infomaterjalid, tellis meediamonitooringu, jagas valimistega seonduvat infot, sealhulgas sotsiaalmeedias. Toimusid meediabriifid, ka eraldi kõigile suurematele meediamajadele. Valimisteks tellisid RIA ja RVT e-hääletamise teavituskampaania „Hääleta, e-hääleta“ (agentuur La Ecwador) eesmärgiga tõsta avalikkuse teadlikkust e-hääletamise korraldusest ja küberturvalisest e-hääletamisest ning suurendada oma e-häält teise seadmega kontrollijate arvu.

RVT üks ülesandeid on Vabariigi Valimiskomisjoni teenindamine, sealhulgas koosolekute ja kaebuste läbivaatamise ettevalmistamine. 2022. aastal pidas Vabariigi Valimiskomisjon 25 koosolekut.

2024. aasta eelarves investeeringuteks ettenähtud 305 693 eurost kasutati ära 70,4%, see kulus e-hääletamise süsteemi arendamiseks. Kasutamata jääk investeeritakse 2025. aastal e-hääletamise süsteemi (elliptikõverad, nullteadmüstõestus) arendamisse.

VIII. ARENGUSEIRE KESKUS

Arenguseire keskus tegeles 2024. aastal viie uurimissuunaga: aktiivsed tarbijad tuleviku energiasüsteemis, personaalriigi tulevik, majanduse konkurentsivõime tulevik, eraraha kaasamise tulevik kultuuri- ja spordivaldkonnas ning kohalike avalike teenuste aegruumilise kättesaadavuse tulevik. Lisaks tehti järelseiret kolmele varasemale teemale: rohepöörde stsenaariumid Eestis, õpetajate järelkasvu tulevik ning Vene-Ukraina sõja pikaajalised mõjud Eestile. Kahe viimasena nimetatud uurimissuunaga alustati 2024. aasta sügisel ning nende lõppraportid valmivad 2025. aasta kevadel ja suvel.

Uurimissuundadele moodustati juhtkomisjon ning koostati põhjalik lähteülesanne. Kõigi uurimissuundade lõppeesmärk oli analüüsida valdkonnas toimivaid ja tärkavaid trende ning esitada alternatiivseid tulevikustsenaariume. Uuringute läbiviimisesse oli kaasatud üle 40 teadlase ja eksperdi.

2024. aastal avaldati **3** uurimissuuna raportit:

- „Aktiivsed tarbijad tuleviku energiasüsteemis. Arengusuundumused aastani 2040“;
- „Eesti majanduse olukord ja väljavaated. Konkurentsivõime eksperdikogu raport Riigikogule“;
- „Personaalriigi tulevik Eestis. Stsenaariumid aastani 2040“.

2024. aastal valmis **4** uuringut:

- „Eesti majanduse arengut toetavate ettepanekute analüüs“;
- „Eesti elektri tarbimiskaja ja tootva tarbimise simulatsioonianalüüs“;
- „Tootvate tarbijate ja tarbimise juhtimise mõjuanalüüs aastani 2040“;
- „Andmepõhise personaliseerituse potentsiaal ja mõju sotsiaal- ja haridusvaldkonna avalikes teenustes ja toetustes“.

2024. aastal avaldati **16** lühiportit:

- „Elektrit tootvad majapidamised Eestis“;
- „Õpetajate reserv Eestis“;
- „Kodumajapidamiste ja ettevõtete jaotusvõrku tootmise ning jaotusvõrgust tarbimise ülevaade“;
- „Eraraha kaasamise stsenaariumid kultuuri- ja spordivaldkonnas“;
- „Elektritarbimise juhtimise väljavaated Eestis“;
- „Elektrisalvestuse väljavaated kodumajapidamistes“;
- „Kogukonnakoolid Eestis“;
- „Eesti väliskaubandus Venemaa ja Valgevenega: peamised muutused alates täiemahulise sõja algusest“;
- „Õpetajate töötasu hetkeseis ja väljavaated“;
- „Matemaatikaõpetajate järelkasvu vajadus ja tööalternatiivid“;
- „Milliseid Eesti sotsiaal- ja haridusvaldkonna toetusi ja teenuseid tasuks personaliseerida?“;
- „Sissetulekust sõltuvate sotsiaaltoetuste mõju riigieelarvele, vaesusele ja ebavõrdsusele“;
- „Energiamahuka tööstuse arendamise väljavaated Eestis“;
- „Ettevõtete roheinvesteeringute trendid Eestis ja Euroopas“;
- „Eesti elanike hoiakud avalike teenuste personaliseerimise suhtes“;
- „Trendid kohalike omavalitsuste tuludes“.

Lisaks uurimisprojektide läbiviimisele telliti ka 5 veebiväljaande Pikksilm artiklit:

- „Kuidas tagada edukas üleminek eesti õppekeelele?“;
- „Põhja-lõunasuunaline kaubavedu – kasutagem potentsiaali!“;
- „Personaali riigi tulevik – kuidas andmeanalüüs ja tehisaru heaoluriiki muudavad?“;
- „Kuidas kaotada digilõhe?“;
- „Kuidas privaatsuskaitse tehnoloogiad saavad aidata personaliseerida avalikke teenuseid ja toetusi?“.

2024. aastal korraldati kuus järelkuulavat veebiseminari, kus koos pädevate ekspertidega arutleti valitud tulevikuteemadel. Laiema avalikkuse kaasamiseks ja arenguseire tulemuste tutvustamiseks korraldati kolm konverentsi: energiakonverents „Kuidas muutub tarbijate roll elektrisüsteemis?“, majanduskonverents „Tööd ja pooltööd Eesti majanduse konkurentsivõimest“ ning konverents „Personaali riik Eestis: tulevikusuunad, ohud ja võimalused“.

2024. aasta lõpus alustati arenguseire 2025. aasta tegevuskava ettevalmistamist. Selleks küsiti Riigikogu fraktsioonidelt ettepanekuid uurimisteemadeks, misjärel arenguseire nõukoda arutas saadud ettepanekuid ning kinnitas 2025. aastaks kaks uut uurimissuunda:

- tervishoiu jätkusuutlikkus;
- noorte autonoomia tulevik.

Lisaks otsustati teha järelseiret järgmistes uurimissuundades:

- kõrghariduse rahastusvalikud;
- pensionide tulevane ostujõud;
- rahvastikustsenaariumide mõju sotsiaalkaitse kuludele-tuludele;
- platvormitöö ja platvormimajandus.

2024. aastal ilmus 871 arenguseire keskusega seotud meediakajastust, neist 17% vene- või ingliskeelses meedias. Kolmandik kajastustest on teisesed, mida keskus pole ise algatanud. Teiseste kajastuste märgatav osakaal näitab uurimistulemuste relevantsust ja sõnumite omaksvõttu ühiskonnas.

2024. aasta detsembris uuringufirma Norstat läbiviidud küsitlusuuringu tulemused näitasid, et arenguseire keskuse spontaanne tuntus Eesti elanike seas on 26% ehk arenguseire keskust teab iga neljas Eesti elanik. Kõige populaarsemad teemad, mille järgi arenguseire keskust tuntakse, on majanduse konkurentsivõime (50% vastajatest), haridus ja õpetajad (29%) ning rohepööre (19%), mis kõik kuulusid vaadeldaval aastal või varasemal aastal keskuse analüüsitud teemade hulka. Lisaks seostati arenguseire keskuse tööd järgmiste valdkondadega: energeetika (14%), transport ja liikuvus (12%), kõrgharidus (10%), vajaduspõhised toetused (8%), maksud (6%), tervishoid ja pikaajaline hooldus (6%) ning platvormitöö (6%).

IX. ERAKONDADE RAHASTAMISE JÄRELEVALVE KOMISJON

Komisjoni strateegiline eesmärk ja töö sisu on aidata kaasa erakondade tulude ja kulude seaduslikkuse ja läbipaistvuse tagamisele, nõustada erakondi erakonna rahastamise küsimustes ning esitada erakonna taotluse alusel erakonnale ettepanekuid majanduslike raskuste ületamiseks, erakonna likviidsuse taastamiseks, maksejõulisuse parandamiseks ja jätkusuutliku majandamise tagamiseks.

Lisaks tavapärasele erakondade aruannete kontrollimisele algatati vaadeldaval perioodil mitmeid menetlusi erakonnaseaduse rikkumiste kohta ja osaleti mitmes komisjoni ettekirjutustega seotud kohtuvaidluses. Enamasti olid rikkumised seotud Riigikogu 2023. ja Euroopa Parlamendi 2024. aasta valimiskampaaniate rahastamisega.

Märkimist väärib komisjoni veebipõhise aruandekeskonna uuendamine, mis lõppes 2024. aasta aprillis.

2024. aastal oli Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjonil kasutada rahalisi vahendeid koos 2023. aasta eelarve kasutamata jääkidega käibemaksuta summas 192,1 tuhat eurot, millest kasutati ära 146,6 tuhat eurot. Komisjoni personalikuludeks planeeriti 64,9 tuhat eurot, mis oli ka tegelik kulu, ja majandamiskuludeks planeeriti 127,2 tuhat eurot, millest kasutati ära 81,7 tuhat eurot. Majandamiskulude kasutamata summa 45,5 tuhat eurot tulenes sellest, et 2024. aastal eeldas komisjon suuremate õigusabikulude tekkimist seoses nelja suurerakonna võimaliku kohtuvaidlusega, kuid menetlused ei jõudnud siiski veel kohtufaasi. Need kulud tekivad eeldatavasti 2025. aastal.

Komisjoni majandusnäitajad olid 2024. aastal järgmised:

- varade maht 59,1 tuhat eurot;
- kohustuste maht 27,1 tuhat eurot;
- tegevustulud 1,0 tuhat eurot;
- tegevuskulud 146,6 tuhat eurot;
- muud kulud 20,2 tuhat eurot.